

атестованих судових експертів діючу кваліфікацію за вищезазначеною спеціальністю має лише 1 експерт.

Отже, для ефективного розгляду спорів, пов'язаних із набуттям, здійсненням та захистом прав інтелектуальної власності на сорти рослин, необхідно розширення експертного корпусу та розроблення методичного забезпечення цього виду експертизи. При цьому особливого значення набуває ефективна взаємодія фахівців у сфері охорони прав на сорти рослин та фахівців у галузі судово-експертної діяльності.

УДК 347.771 (061.1ЄС)

Ковчі А.Л.

*Український інститут експертизи сортів рослин,
вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна
e-mail: kovchi.attila@i.ua

ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ СТОСОВНО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Інтеграція з Європейським Союзом залишається пріоритетним напрямом політики України. Вибір нашої держави обумовлений не лише безпековими та економічними факторами, а й вибором європейських цінностей та моральних орієнтирів.

Європейський вибір України відкриває нові перспективи співробітництва з розвинутими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це – найкращий спосіб реалізації національних інтересів. Курс на євроатлантичну інтеграцію визначено навіть в Конституції України.

Однією з перешкод на шляху до спільноти демократичних європейських держав є невідповідність законодавства України європейським стандартам, зокрема й у сфері інтелектуальної власності. Вже кілька років в Україні здійснюється глибоке реформування національного законодавства, зокрема й у сфері інтелектуальної власності, обумовлене взятими на себе зобов'язаннями відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами (Угода про асоціацію між Україною та ЄС).

Крім цього є Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС). З огляду на те, що Україна взяла стратегічний курс на інтеграцію в ЄС, є потреба здійснити аналіз вимог Угоди про асоціацію, документів Всесвітньої організації інтелектуальної

власності (ВОІВ), Світової організації торгівлі, Угоди ТРІПС до країн-членів стосовно охорони інтелектуальної власності та забезпечення дотримання національних інтересів на шляху євроінтеграції.

Угоду про асоціацію деякі автори пропонують розглядати як головний нормативно-правовий акт на рівні Конституції України та Цивільного кодексу України.

Відповідно до Угоди метою асоціації є запровадження умов для посиленних економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, у тому числі завдяки створенню поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, у тому числі шляхом поступової адаптації її законодавства до *acquis* ЄС.

Зона вільної торгівлі створюється відповідно до положень головного документа СОТ – Генеральної угоди про тарифи та торгівлю 1994 року (ГАТТ-1994).

Тобто суть Угоди про асоціацію полягає в тому, що кожна сторона надає національний режим товарам іншої сторони відповідно до ГАТТ-1994 та не повинна запроваджувати або зберігати в силі будь-які заборони чи обмеження щодо імпорту будь-якого товару іншої сторони або експорту будь-якого товару, призначеного для території іншої сторони, за винятком випадків, передбачених в цій угоді.

Інтелектуальна власність та інновації відіграють ключову роль у сучасному суспільстві, тому в Угоді про асоціацію передбачено запровадження в Україні європейських стандартів у сфері інтелектуальної власності.

Цілями Угоди визначено:

- а) спрощення створення і комерційного використання інноваційних продуктів та продуктів творчої діяльності на території Сторін; і
- б) досягнення належного та ефективного рівня охорони і захисту прав інтелектуальної власності»

Відповідно сторони забезпечують належне та ефективне виконання зобов'язань за міжнародними договорами у сфері інтелектуальної власності, учасниками яких вони є, зокрема за Угодою ТРІПС, і гарантують охорону законних інтересів власників прав інтелектуальної власності.

Виконання цих вимог здійснюється шляхом адаптації чинного законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Оскільки об'єкти права інтелектуальної власності (ОПІВ) створюються в основному при виконанні наукової та науково-технічної діяльності, то саме у цій сфері необхідно забезпечити належну їх охорону, особливо при здійсненні міжнародного науково-технічного співробітництва.

Відповідно до Угоди про асоціацію «сторони розвивають наукове та технологічне співробітництво з метою зміцнення свого наукового потенціалу для вирішення національних та глобальних викликів».

Співробітництво може включати такі види діяльності:

- участь українських організацій у проектах Співтовариства у сферах спільної діяльності та, відповідно, участь організацій, створених в ЄС, в українських проектах у цих сферах. У проектах можуть також брати участь наукові та технологічні організації сторін; проекти можуть також здійснюватися із залученням агентств і офіційних органів сторін;

- вільний доступ і спільне використання дослідницького обладнання, включаючи установки та об'єкти для проведення спостереження та експериментів, а також збору даних, що стосуються спільної діяльності;

- візити та обмін науковими, технічними та іншими кадрами;

- спільна реалізація наукових програм і дослідної діяльності;

- спільні дослідження;

- навчання шляхом реалізації програм обміну для дослідників і спеціалістів;

- організація спільних заходів щодо наукового та технологічного розвитку;

- упровадження нових технологій;

- обмін науково-технічною інформацією;

- обмін досвідом у наукових дослідженнях тощо.

У ході реалізації цих та інших видів міжнародної науково-технічної діяльності необхідно здійснювати заходи з охорони інтелектуальної власності та захисту прав авторів ОПВ.

Охорона інтелектуальної власності при здійсненні міжнародного співробітництва повинна забезпечуватися насамперед двосторонніми угодами з цього питання, які мають укладатися при започаткуванні співробітництва у будь-якій сфері, як і угоди про захист таємної інформації.

Саме у міждержавних угодах повинно здійснюватися узгодження на державному рівні порядку взаємної охорони інтелектуальної власності в процесі співробітництва.

Підвищення рівня розуміння суспільством, що забезпечення належної охорони та недоторканності прав на об'єкти інтелектуальної власності є потужним стимулом для створення результатів інтелектуальної діяльності. Наприклад, якщо між учасниками, залученими до спільного дослідження, існують суперечності щодо інформації або інтелектуальної власності, яка створюється під час спільних досліджень і не оговорена в плані розпорядження технологіями, то кожен учасник має право використовувати інформацію чи інтелектуальну власність з власною метою без територіальних обмежень. Тому при формуванні плану розпорядження технологіями необхідно чітко та якомога повніше визначити інформацію та інтелектуальну власність, щодо яких повинен діяти механізм розподілу прав.

Також сторони та їх учасники можуть домовитися, що вся інформація чи її частина, яка створюється, надається чи обмінюється під час спільних досліджень, не повинна розкриватися.

Необхідно також у плані розпорядження технологіями визначити документальну інформацію з обмеженим доступом, яку учасники хотіли б залишити нерозкритою.

Для забезпечення захисту недокументованої інформації з обмеженим доступом або іншої конфіденційної інформації, що представляється на семінарах та інших зустрічах, необхідно попередньо повідомити учасників про конфіденційний характер інформації.

На рівні безпосередніх учасників міжнародного науково-технічного співробітництва при укладенні договорів про співробітництво здебільшого не здійснюється узгодження порядку охорони та розподілу прав на ОПВ, що створені кожною зі сторін. Не визначається також порядок використання попередньої інтелектуальної власності, а також взаємодія з використанням ОПВ, що створені третьою стороною.

Ці помилки, що призводять до порушення прав інтелектуальної власності,

проявляються ще на етапі проведення переговорів, пов'язаних з укладанням міжнародних договорів (контрактів) про науково-технічне співробітництво. Учасники переговорів, можливо навіть не розуміючи своєї помилки, розкривають деталі своїх ноу-хау, які потім можуть бути використані іншою стороною. Продовжується це на етапах участі на виставках і ярмарках та інших рекламних заходах.

Учені припускаються помилок, коли у виступах на конференціях і семінарах розкривають свої наукові результати без попереднього здійснення заходів з оформлення їх ОПВ. Доволі поширеним є і пряме порушення законодавства, коли здійснюється патентування ОПВ у іноземних державах без попереднього подання заявки в Україні. А це завдає шкоди не лише самим учасникам співпраці, а й національним інтересам держави.

Тому при адаптації законодавства згідно з європейськими нормами необхідно передбачити здійснення відповідних заходів з попередження та недопущення вказаних помилок і порушень, а також із захисту як інтересів та прав учених і авторів ОПВ, так і національних інтересів щодо інтелектуальної власності.

Звертаємо увагу на те, що в Угоді про асоціацію визначено загальні винятки, що дозволяють будь-якій зі Сторін здійснювати або забезпечувати виконання заходів, які:

а) необхідні для захисту громадської безпеки, громадської моралі або для забезпечення громадського порядку;

б) необхідні для забезпечення захисту життя та здоров'я людей, тварин або рослин;

с) необхідні для забезпечення дотримання законів або правил, які пов'язані із безпекою. Необхідно проявити державницький під-

хід і правильно застосувати зазначені положення для захисту національних інтересів.

Висновки і пропозиції. В Україні здійснюється процес адаптації вітчизняного законодавства у сфері інтелектуальної власності до права ЄС і положень Угоди про асоціацію.

З метою охорони окремих ОПВ, захисту національних інтересів при здійсненні

міжнародного співробітництва в усіх ІВ підтримуємо висловлену в науковій літературі пропозицію розробити типові договори з охорони інтелектуальної власності при міжнародному науково-технічному співробітництві, а також рекомендації науковцям і авторам ОПВ стосовно порядку дій у процесі участі в цьому співробітництві та механізму забезпечення своїх прав на результати інтелектуальної діяльності.

УДК 34.096:303.8

Коляденко С.С.*, Божок Ю.О., Сиплива Н.О.

*Український інститут експертизи сортів рослин,
вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041*

*e-mail: skolyadenko@ukr.net

СПРОЩЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТУ ПРО ПОВНОВАЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКА, ЩО НАДАЄТЬСЯ ДЛЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Відповідно до пункту 3 статті 25 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» (далі – Закон) експертиза заявки складається з формальної експертизи (експертизи за формальними ознаками) та кваліфікаційної (технічної) експертизи.

Відповідно до пункту 3 статті 15 Закону від імені авторів сортів, заявників, володільців патентів та власників майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту у відносинах, врегульованих цим Законом, можуть виступати їх представники.

Відповідно до статті 26 Закону формальна експертиза проводиться з метою визначення відповідності формальних ознак заявки вимогам, що встановлені цим Законом на основі Правил складання та подання заявки на сорт рослин (далі – Правил), затверджених наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 28 лютого 2018 № 110, який зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 05.07.2018 р. за № 781/32233.

Серед переліку документів, які подаються згідно розділу V Правил, є документ про повноваження представника заявника, який